

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/178/2023
Identifikačné číslo spisu:	1114221035
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1114221035.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu X. Y., narodeného XX. R. XXXX, V. - P., P. XXXX/X, zastúpeného splnomocnenkyňou Gajdošík & partners s. r. o., Bratislava - mestská časť Ružinov, Miletičova 23, IČO: 56 680 317, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu nemajetkovej ujmy a o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B1-17C/214/2014, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. marca 2023 sp. zn. 16Co/121/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 28. marca 2023 sp. zn. 16Co/121/2020 v zmeňujúcej časti o trovách konania a v časti trov odvolacieho konania z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Bývalý Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 28. júna 2019 č. k. 17C/214/2014-183 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1 000 eur do 30 dní od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku (výrok I), vo zvyšnej časti žalobu zamietol (výrok II) a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Žalobca sa od žalovanej domáhal zaplatenia sumy 64 330,20 eur titulom náhrady škody a sumy 10 000 eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nesprávnym úradným postupom pri výkone verejnej moci spočívajúcom v zbytočných prietahoch v súdnom konaní. V časti o zaplatenie nároku na náhradu škody v sume 64 330,20 eur súd prvej inštancie žalobu v celom rozsahu ako nedôvodnú zamietol. Pokiaľ ide o nárok na nemajetkovú ujmu, žalobca preukázal na nečinnosť súdu v inkriminovanom súdnom konaní, na základe čoho mu vzniklo právo domáhať sa primeranej satisfakcie (náhrady nemajetkovej ujmy) podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“). So žalobcom uplatneného nároku v sume 10 000 eur mu súd prvej inštancie priznal finančné zadost'učinenie v sume 1 000 eur. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania právne odôvodnil ustanovením čl. 4 ods. 2, § 255 ods. 1 a 2 v spojení s § 262 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a ustanovením § 142 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 30. júna 2016 (ďalej len „OSP“). Vecne dôvodil, že žalobca sa

voči žalovanej domáhal náhrady ujmy vo výške 74 330,20 eur, pričom žalovanej bola uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1 000 eur. Aj keď v súčasnosti platný procesný predpis (CSP) nemá ustanovenie obdobné k už neúčinnému § 142 ods. 3 OSP a zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu alebo od znaleckého posudku, v tomto prípade však neodporuje princípom CSP, aby bol žalobcovi priznaný nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy. Striktným porovnaním žalovanej a priznanej sumy nebol žalobca v spore v celom rozsahu úspešný, avšak s ohľadom na charakter sporu a skutočnosť, že výška priznaného plnenia závisela od úvahy súdu, žalobcu nemožno považovať v spore za procesne neúspešného, keďže mu bola priznaná časť uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Žalobcu v danom prípade nebolo možné zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu. Priznaním náhrady za nemajetkovú ujmu súd konštatoval dôvodnosť uplatňovaného nároku, pričom jeho samotná výška je až druhotná, resp. nadväzujúca. Preto má žalobca nárok na náhradu trov konania práve zo súdom priznanej sumy.

2. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 28. marca 2023 sp. zn. 16Co/121/2020 podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v časti uloženia povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi sumu 1 000 eur a v časti zamietnutia zvyšku žaloby, podľa § 388 CSP zmenil výrok rozsudku súdu prvej inštancie o trovách konania tak, že žalobca má proti žalovanej plný nárok na náhradu trov prvoinštančného konania o náhradu nemajetkovej ujmy a žalovaná má proti žalobcovi plný nárok na náhradu trov prvoinštančného konania o náhradu škody; žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Zmeňujúce rozhodnutie o trovách konania pred súdom prvej inštancie (proti ktorému smeruje dovolanie) právne odôvodnil ustanovením § 255 ods. 1 CSP a § 142 ods. 3 OSP. Vecne dôvodil, že žalobca v žalobe skumuloval dva samostatné nároky, a to nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (10 000 eur) a náhradu skutočnej škody (64 330,20 eur). Skutočnosť, že oba uplatnené žalobné nároky majú skutkový základ v nesprávnom úradnom postupe spočívajúcom v prieťahoch v konaní, z nich nerobí jeden žalobný nárok. Kumulovanie viacerých nárokov do jednej žaloby a jedného petitu, pričom môže ísť o nároky, ktoré by mohli byť uplatnené aj samostatnými žalobami (majú odlišný hmotnoprávny základ), predstavuje objektívnu kumuláciu, teda nejde o situáciu aká je pri alternatívnych alebo eventuálnych petitoch. V prípade tzv. nevyčísliteľných sporov, pri ktorých výška plnenia závisí výlučne od úvahy súdu, je nevyhnutné posudzovať základ uplatneného nároku a nie výšku sumy, ktorú strana žiadala priznať. Z § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. ani z osobitných právnych predpisov nevyplýva žiadny objektívny kľúč pre výpočet sumy nemajetkovej ujmy, preto súd prvej inštancie vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy správne aplikoval ustanovenie § 255 ods. 1 CSP, ktoré je nutné vykladať extenzívne, t. j. zásada úspechu v spore je síce esenciálne kritérium priznania náhrady trov konania, avšak podľa tohto kritéria môže súd priznať náhradu trov konania v plnej výške aj v prípade, ak priznal nárok úspešnej strane, avšak nie v požadovanej výške; ide o prípady, kedy výška nároku závisí od úvahy súdu (predtým výslovne ustanovené v § 142 ods. 3 OSP). V týchto prípadoch totižto nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, resp. bol úspešný čo do základu nároku; nemožno ho totiž zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu. Podľa odvolacieho súdu však súd prvej inštancie pochybil v tom, že do jedného nároku vo vzťahu k výsledku sporu sčítal oba žalované nároky (74 330,20 eur) napriek skutočnosti, že tvoria samostatné nároky (náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 10 000 eur a náhrada škody vo výške 64 330,20 eur), pri ktorých sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania postupuje podľa zásad pre priznanie náhrady trov konania pri každom nároku samostatne; nemôže teda úspech žalobcu v spore týkajúcom sa iba niektorého nároku založiť právo na náhradu trov konania v ostatných nárokoch. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd právne odôvodnil ustanovením § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 a § 262 ods. 1 CSP a vecne skutočnosťou, že tak žalujúca ako ani žalovaná strana nedosiahla v pomere k vlastnému odvolaniu a predmetu konania žiaden úspech v odvolacom konaní.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v zmeňujúcej časti výroku o trovách konania podala žalovaná (ďalej aj len „dovolateľka“) dovolanie. Dovolanie odôvodnila ustanovením § 420 písm. f) CSP, t. j. nesprávnym procesným postupom súdu znemožňujúcim strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Navrhla zrušiť

rozsudok odvolacieho súdu v zmeňujúcom výroku o náhrade trov konania a vec mu v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie. Namietala, že odvolací súd rozhodol o nároku na náhradu trov strán sporu arbitrárne. Bez opory v procesných predpisoch a nerešpektujúc zásadu úspechu v konaní založil neprípustnú bipolaritu rozhodnutia, keď zaviazal strany sporu k vzájomnej povinnosti náhrady trov konania. Svojvoľne rozdelil nárok na náhradu trov konania na dva samostatné nároky - vo vzťahu k nároku na náhradu škody a vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, čím bez opory v právnej úprave zvýhodnil žalobcu poskytnutím mu časti nároku na náhradu trov konania, na ktorú s ohľadom na celkový výsledok konania a zásadu úspechu nemal mať žalobca nárok. Odvolací súd takto postupoval aj napriek odvolacím námietkam žalovanej, že žalobca sa domáhal plnenia náhrady nemajetkovej ujmy a náhrady škody na základe jedného skutkového a právneho základu spojeného s priet'ahmi v súdnom konaní; úspech žalobcu mal preto súd posudzovať vo vzťahu k celkovo uplatnenému jednému procesnému nároku. Na námietku žalovanej o jednom procesnom nároku odvolací súd zareagoval svojvoľne a arbitrárne, bez opory v právnej úprave rozhodovania o trovách podľa CSP, zameral sa na výklad pojmu objektívna kumulácia, pričom jej existencia nič nemení na skutočnosti, že sa jedná o jeden procesný nárok. Dovolateľka v tejto súvislosti poukázala na závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) z 31. januára 2022 sp. zn. 7Cdo/339/2021, v ktorom bol takýto spôsob rozhodovania o trovách v obdobnom prípade považovaný za nesprávny. Okrem uvedeného k porušeniu práva žalovanej na spravodlivý proces došlo aj posúdením úspechu žalobcu v časti náhrady nemajetkovej ujmy, keď bez bližšieho zdôvodnenia odvolací súd úspech žalobcu odvodil výhradne od skutočnosti, že výška plnenia závisela výlučne od úvahy súdu. Odvolací súd vôbec neposudzoval, že žalobca vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy uplatnil žalobou desaťkrát väčšiu sumu ako mu bola konečným rozhodnutím súdu priznaná. V tejto súvislosti dovolateľka poukázala na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 13. februára 2020 sp. zn. IV. ÚS 652/2018. Odvolací súd založil vadu nepreskúmateľnosti napadnutého rozsudku aj tým, že pri nároku na náhradu trov konania vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy neurčil, či žalovaná je povinná plniť plnú náhradu zo žalovanej sumy (10 000 eur) alebo zo sumy prisúdenej (1 000 eur).

4. Žalobca dovolací návrh nepodal.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia strany a spísania dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že rozhodnutie v napadnutej časti je potrebné zrušiť.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Žalovaná vyvodzovala prípustnosť dovolania z ust. § 420 písm. f) CSP, keď namietala, že odvolací súd rozhodol o nároku na náhradu trov strán sporu arbitrárne, bez opory v procesných predpisoch a nerešpektujúc zásadu úspechu v konaní.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je

výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/ 2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie dovolateľky, že v konaní (pred odvolacím súdom) došlo k nou tvrdenej vade zmätočnosti.

10. Pojemným znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f) CSP je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

11. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 Ústavy (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia FMZV ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej len „Dohovor“), je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejme všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

12. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona [§ 420 písm. f) CSP] sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnil (IV. ÚS 314/2020, ZNaU 69/2020).

13. Rozhodujúcou skutočnosťou tvoriacou základ pre rozhodnutie súdu sú aj právne normy, ktoré sú na konkrétny prípad aplikovateľné. Aj zo zásady iura novit curia („súd pozná právo“) možno vyvodiť, že súd sa aj bez návrhu účastníka konania musí vyrovnávať so všetkými relevantnými právnymi normami, aplikovateľnými na konkrétny prípad. Možno rozoznávať napríklad situácie, kedy súd musí určiť relevantnú právnu normu aplikovateľnú na konkrétny prípad a musí ju vo svojom rozhodnutí zohľadniť a kedy súd po určení tejto právnej normy musí zohľadniť všetky časti právnej normy (napr. všetky časti hypotézy právnej normy). Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (napr. IV. ÚS 77/02).

14. Podľa § 262 ods. 1 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

15. Podľa § 255 ods. 1 a 2 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

16. V sporových konaniach sa vo vzťahu k náhrade trov konania uplatňuje zásada úspechu, t. j. strane, ktorá mala vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov konania proti neúspešnej strane. Úspech vo veci sa zisťuje porovnaním žalobnej žiadosti a výroku rozhodnutia, ktorým sa vo veci rozhodlo. Ak

strana nemá plný úspech vo veci, vždy má čiastočný úspech vo veci, t. j. každá strana je sčasti úspešná a sčasti neúspešná. Ak mala teda strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov buď pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo. V zmysle § 255 CSP je teda povinnosť platiť trovy konania založená na princípe úspechu vo veci, z ktorej je súd povinný vychádzať. V zmysle § 255 CSP bolo teda povinnosťou odvolacieho súdu poukazom na čiastočný úspech sporových strán náhradu trov konania pomerne rozdeliť a o nároku na náhradu trov konania rozhodnúť jedným výrokom (7Cdo/339/2021, pozn.: rovnako išlo o prípad náhrady škody a nemajetkovej ujmy a odvolací súd rozhodol o trovách konania dvomi výrokmi).

17. Dovolací súd sa s vyššie uvedeným rozhodnutím stotožňuje, nemieni sa od neho odkláňať a má za to, že odvolací súd rozhodol o trovách konania spôsobom nemajúcim oporu v CSP, čím došlo k vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

18. Ustanovenie § 255 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP ukladá súdu povinnosť rozhodnúť o nároku na náhradu trov konania jedným výrokom (výnimku predstavuje, napr. keď je podaná vzájomná žaloba), ktorým sa konanie končí, a to ako o celku. Žalovaná preto dôvodne poukázala na to, že pri rozhodovaní o náhrade trov konania bolo potrebné zohľadniť pomer úspechu a o nároku na náhradu trov konania rozhodnúť jedným výrokom, a to pomerom.

19. Dovolacím súdom konštatovaná procesná vada zmätočnosti uvedená v ustanovení § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť dovolania; zároveň je však tiež dôvodom, so zreteľom na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť.

20. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v časti trov konania (t. j. v zmeňujúcej časti o trovách konania a v časti trov odvolacieho konania) a vec mu vrátil na ďalšie konanie majúca za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP) a vychádzajúc z toho, že tým, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti, bol len odvolací súd.

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

22. Pre ďalšie rozhodovanie dáva najvyšší súd odvolaciemu súdu do pozornosti rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo/90/2024 a ústavného súdu sp. zn. IV ÚS 652/2018, na ktoré závery je potrebné prihliadať.

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.